

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Trávení volného času žáků čtvrtého ročníku střední školy

Bakalářská práce

Studijní program: B7505 – Vychovatelství
Studijní obor: 7505R004 – Pedagogika volného času
Autor práce: **Barbora Železníková**
Vedoucí práce: doc. PaedDr. Petr Urbánek, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Barbora Železníková**
Osobní číslo: **P16000229**
Studijní program: **B7505 Vychovatelství**
Studijní obor: **Pedagogika volného času**
Název tématu: **Trávení volného času žáků čtvrtého ročníku střední školy.**
Zadávající katedra: **Katedra pedagogiky a psychologie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je pomocí dotazníku zjistit, jak tráví volný čas žáci čtvrtého ročníku vybrané střední školy.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

HELUS, Zdeněk. Sociální psychologie pro pedagogy. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4674-6.

HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. Vývojová psychologie. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

THESES.CZ, Dostupné na: <https://theses.cz>

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PaedDr. Petr Urbánek, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **18. prosince 2018**

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 20. prosince 2017

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že texty tištěné verze práce a elektronické verze práce vložené do IS STAG se shodují.

19. 6. 2019

Barbora Železníková

Poděkování

Ráda bych poděkovala doc. Dr. PaedDr. Petru Urbánkovi za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích, paní učitelce Vladimíře za spolupráci při získávání údajů pro výzkumnou část práce a své rodině za podporu a trpělivost, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout.

Anotace: Trávení volného času žáků čtvrtého ročníku vybrané střední školy, je název bakalářské práce, jejímž cílem bylo zjistit, jak žáci čtvrtého ročníku vybrané střední školy tráví svůj volný čas a kolik volného času ve skutečnosti mají. Kým se nechali ke způsobu trávení volného času inspiroval, kdo jim v trávení volného času podle jejich představ brání a zda se uchylují k užívání některých návykových látek. Toto šetření se opíralo o teoretická východiska na základě tělesného, kognitivního a emočního vývoje v období adolescence a o průběh socializace adolescentů. Jako metoda pro zjišťování těchto skutečností byl v této práci použit dotazník, který byl předán k vyplnění žákům čtvrtého ročníku na vybrané střední škole. Výsledné odpovědi byly následně vyhodnocovány, porovnávány a analyzovány na základě vzájemných korelací.

Klíčová slova: volný čas, žák, adolescent, střední škola, dotazník

Annotation: How spend free time students of 4th class at high school, is the title of the bachelor thesis, whose aim was to find out, as pupils of the fourth year of selected high school spend their free time and how much free time they actually have. While they were inspired to spend their free time, who prevents them from spending their free time according to their ideas and whether they resort to the use of certain addictive substances. This survey was based on theoretical background based on physical, cognitive and emotional development in adolescence and the course of socialization of adolescents. A questionnaire was used as a method for determining these facts, who was given to the fourth grade pupils at the selected high school. The resulting responses were subsequently evaluated, compared, and analyzed by correlation.

Keywords: leisure time, free time, pupil, adolescent, high school, questionnaire

Obsah

Problematika volného času žáků 4. ročníku vybrané střední školy

ÚVOD.....9

Teoretická východiska

1 Vývojová charakteristika žáků 4. ročníku vybrané střední školy.....10

1.1 Tělesný vývoj v období adolescence.....10

1.2 Kognitivní vývoj v období adolescence.....11

1.3 Emoční vývoj a socializace adolescentů.....12

2 Vymezení pojmu volný čas.....14

3 Současné trendy v trávení volného času mládeže.....15

Výzkumná část

4 Metodologie výzkumu.....16

4.1 Tvorba dotazníku.....16

4.2 Výběr respondentů.....18

4.3 Administrace dotazníku.....18

5 Výsledky.....20

5.1 Faktografické údaje.....20

5.2 Druhy aktivit.....20

5.3 Časové ohraničení aktivit.....24

5.4 Místo pro trávení volného času.....26

5.5 Vliv rodiny a okolí na trávení volného času.....27

5.6 Negativní jevy.....28

6 Závěr.....31

7 Seznam použitých zdrojů.....32

8 Seznam příloh.....	33
8.1 Dotazník.....	33
8.2 Grafy.....	38
8.2.1 Faktografické údaje.....	38
8.2.2 Druhy aktivit.....	39
8.2.3 Časové ohraničení aktivit.....	41
8.2.4 Místo pro trávení volného času.....	44
8.2.5 Vliv rodiny a okolí na trávení volného času.....	45
8.2.6 Negativní jevy.....	47

Problematika volného času žáků 4. ročníku vybrané střední školy

ÚVOD

Trávení volného času žáků čtvrtého ročníku vybrané střední školy, jak již sám název bakalářské práce napovídá, bylo zjišťováno na půdě jedné konkrétní střední školy. Tato střední škola se nachází ve Středočeském kraji, ve městě s počtem obyvatel okolo 40 000. Město, ve kterém výzkum probíhal, by se dalo řadit spíše mezi bohatší, s pestrou nabídkou volnočasových aktivit.

Smyslem této bakalářské práce pak bylo zjistit, jak ve skutečnosti tráví žáci čtvrtého ročníku vybrané střední školy svůj volný čas a kolik volného času tito žáci mají. Tyto skutečnosti byly zjišťovány na vybrané střední škole pomocí dotazníkového šetření a následně vyhodnocovány a porovnávány. Hlavním cílem bylo zjistit, které aktivity respondenti preferují při trávení volného času, kolik volného času vlastně mají a co jim nejvíce brání v trávení volného času podle jejich představ.

Teoretická východiska

1 Vývojová charakteristika žáků 4. ročníku vybrané střední školy

Žáci 4. ročníku vybrané střední školy, kteří byli pro tuto bakalářskou práci vybráni, se nacházejí v období adolescence. Adolescence představuje: „*Období mezi pubertou a ranou dospělostí.*“ (Kolář, 2012, s. 11) Nebo je to také: „*Etapa vývoje člověka přibližně mezi 15. a 21. rokem života (raná 15–18 let, pozdní 18–21 let) s určitou individuální variabilitou (zejména psychickou a sociální). V této etapě dochází k poměrně značným změnám v osobnosti – v oblasti somatické (dosažení pohlavní zralosti), psychické (dospívání, inteligence, citová stabilizace, abstraktní myšlení) i sociální (změny základního životního postoje, životní orientace, hodnotového systému).*“ (Kolář, 2012, s. 11, 12)

Podle výše uvedeného dělení byla tato práce zaměřena na ranou až pozdní dospělost, konkrétně na věkovou kategorii 18 a 19 let, vzhledem k tomu, že dotazníkové šetření bylo provedeno u žáků čtvrtého ročníku střední školy.

Vývojová charakteristika byla členěna na:

- tělesný vývoj v období adolescence,
- kognitivní vývoj v období adolescence,
- emoční vývoj a socializaci adolescentů.

1.1 Tělesný vývoj v období adolescence

„*V několik let trvajícím období adolescence se z dítěte stává dospělý člověk.*“ (Thorová, 2015, s. 414)

Obzvláště pak v období rané až pozdní adolescence, na kterou byla tato práce zaměřena, disponují osoby dobrou pohybovou koordinací, smyslem pro rovnováhu a plnou pohlavní zralostí. V tomto období také pomalu končí růst u dívek, ale u chlapců stále pokračuje, i když již pomalejším tempem. Adolescenti jsou silní, hbití, mají dobrou pohybovou koordinaci a mají smysl pro rovnováhu. I díky tomu mají jedinci v tomto období velký zájem o sport. (Langmeier, 2006, s. 143, 148, 149)

Část dotazníkového šetření v této práci byla věnována i oblasti pohybu a sportu. Zájem o pohyb a sport mezi adolescenty bylo možné potvrdit, nebo vyvrátit a porovnat rozdíly v preferencích mezi dívkami a chlapci. Vzhledem ke kurzu dnešní doby v podobě

počítačů a sociálních sítí bylo zajímavé srovnání poměru žáků trávících svůj volný čas těmito aktivitami na úkor pohybových aktivit.

1.2 Kognitivní vývoj v období adolescence

„Rychlý rozvoj motorických, percepčních i ostatních schopností vede k novým a hlubším zájmům – k zájmu o sport, četbu, hudbu, filmy a divadlo, popřípadě se objevují i první vážnější pokusy o aktivní literární, hudební nebo výtvarnou tvorbu. Témata, kterým dává dospívající jedinec přednost, se liší od tematiky dříve preferované; zájem o dobrodružné náměty poněkud klesá a rozvíjí se zájem spíše o historická, společenská a válečná témata, o milostné romány, o science-fiction, ale i o poezii.“ (Langmeier, 2006, s. 149)¹

V období adolescence dosahuje maxima také vizuální vnímání a souvisí ve velké míře s abstraktním myšlením. I díky tomu jsou představy méně živé a spíše obecnějšího rázu. Ve vývoji řeči je nejzřetelnější stále se zvyšující slovní zásoba, složitost větné stavby a celková výrazová schopnost. Schopnost učit se je na základě poznání logických souvislostí mnohem účinnější. (Langmeier, 2006, s. 148,149)

Vzhledem k formě zjišťování dat pomocí dotazníku a skladbě jednotlivých otázek nebylo možné relevantní posouzení vývoje řeči, slovní zásoby nebo větné skladby

1

Jedna z položených otázek v dotazníku, který byl vytvořen pro tuto práci, byla mířena na nejčastější preference v trávení volného času. Respondenti mohli zvolit z několika možností nebo napsat vlastní možnost, která se ve výběru neobjevila. Jednou z nabízených možností byla i varianta četby, sportu, poslechu hudby nebo trávení volného času na počítači. Zajímavé bylo i zjištění, kolik respondentů se v dnešní době věnuje četbě, hře na hudební nástroj, divadlu či jiným kulturním aktivitám na úkor pohybových aktivit nebo trávení volného času na počítači.

Macek (1999, s. 139) na základě svých zjištění uvádí, že dívky se četbě věnují více než chlapci a chlapci se zase oproti dívkám věnují více sportu. Při výběru místa pro trávení volného času dívky preferují pobyt venku více než chlapci a obě pohlaví tráví v průměru dvě hodiny denně sledováním televize, videa, popřípadě poslechem hudby. Jen zlomek žáků se v tomto období věnuje hře na hudební nástroj nebo výtvarné činnosti.

Díky sestavení otázek v dotazníku bylo možné porovnat výše uvedené skutečnosti nejen mezi dívkami a chlapci, ale také bylo možné porovnat rozdíl v trávení volného času žáků v roce 1999 a v současnosti.

u respondentů. Z dotazníku bylo ale možné zjistit alespoň subjektivně celkovou výrazovou schopnost a zralost jedince ve vyjadřování.

Určitá forma sebehodnocení a sebereflexe byla zjištěna pomocí konkrétních otázek: „Jste spokojeni s tím, jak tráví svůj volný čas?“ nebo „Jak byste trávili svůj volný čas za ideálních podmínek?“.

1.3 Emoční vývoj a socializace adolescentů

Emoční vývoj a socializace je pro adolescenty i pro jejich okolí velice složitým a náročným obdobím.

Období adolescence je ale oproti pubescenci, která je velice bouřlivá a emočně nestabilní, již o něco klidnější. Adolescent v tomto období začíná přijímat nové hodnoty, i díky čemuž je toto období radostnější a optimističtější. (Langmeier, 2006, s. 147)

Klíčovým vývojem je uvolnění se ze závislosti na rodičích a navázání diferencovanějších a významnějších vztahů ke svým vrstevníkům. Tento proces ale neprobíhá většinou zcela snadně. (Langmeier, 2006, s. 152)

Proces odpoutávání se od rodičů doprovázejí většinou stavy úzkosti plynoucí ze ztráty předchozích jistot, kritizování, revolty a vyčítání nedostatků, které rodiče mají. Také odmítání něžnosti a lásky, kterou rodiče k dítěti směřují, je v tomto věku zcela normální. Tento psychosociální konflikt je ale vlastně jen jakési hledání vlastní úspěšné cesty. (Langmeier, 2006, s. 153)²

2

Provokace a testování reakcí dospělých jsou také typické jevy pro období adolescence. Bylo nutné k tomuto faktu přihlídnout zvláště při posuzování validity navrácených dotazníků.

V dotazníku bylo zjišťováno, co nebo kdo respondentům brání v trávení volného času podle jejich představ. Zda se rodiče zajímají o to, kde, jak a s kým tráví svůj volný čas, nebo zda rodičům respondenti říkají pravdu o tom, jak tráví svůj volný čas. Bylo zde možné sledovat revoltu, vymezování se a proces odpoutávání se od rodičů. Zjištěné skutečnosti bylo místy možné porovnat mezi dívkami a chlapci.

Další otázky kladené v dotazníku byly mířeny i na trávení volného času ve volnočasových a zájmových střediscích, protože jak je známo, i díky docházení do podobných zařízení probíhá u adolescentů lepší proces socializace a navazování vztahů.

Díky dlouhodobému působení kolektivu v zájmovém nebo volnočasovém středisku získává adolescent morální hodnoty a schopnost začlenit se do kolektivu. Navazuje vztahy a přátelství, která mohou trvat po celý zbytek jeho života. (Tisková zpráva ČRD M, 2013)

Vliv mimoškolních aktivit je pro vývoj adolescenta velmi důležitý, proto bylo snahou u otázek kladených v dotazníku potvrdit nebo vyvrátit potřebu socializace a význam navazování vztahů s vrstevníky.

2 Vymezení pojmu volný čas

„Pro vymezení výrazu volný čas je výhodné vyjít z rozdělení veškerého času, který má člověk k dispozici. Oblast povinností zahrnuje zaměstnání, péči o domácnost a rodinné příslušníky, činnosti nezbytné k zajištění biologických funkcí a časové ztráty související s plněním povinností. Oblast volného času zahrnuje odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti, dobrovolné vzdělávání, dobrovolnou veřejně prospěšnou činnost a časové ztráty s těmito činnostmi související.“ (Bláha, 1990 in Hájek, 2011, s. 67, 68)

Dále by šlo pojem volný čas definovat jako určitý časový úsek, během kterého se jedinec může svobodně rozhodnout o tom, jak ho stráví. Je to také doba, která zůstane z celého dne po odečtení času věnovanému práci, školní docházce, péči o domácnost a rodinu a vlastním fyzickým potřebám včetně spánku. (Hájek, 2011, s. 68)

Nebo je to také: *„Čas, ve kterém se můžeme věnovat činnostem, které máme rádi, baví nás, přináší radost a uvolnění, chceme a můžeme je dělat.“ (Hájek, 2011, s. 68)*

V dotazníku bylo zjišťováno nejen to, kde, jak a s kým tráví respondenti svůj volný čas, ale především kolik volného času vlastně žáci mají a zda si svůj volný čas umí rozumně rozvrhnout. Kdo je k trávení volného času inspiroval a zda se neuchylují k užívání návykových látek.

V dnešní době je hodně diskutované téma přetěžování dětí a žáků nadměrnou školní docházkou, i díky tomu bylo zajímavé zjištění, jak to vlastně vidí žáci. Otázky: „Brání vám něco v trávení volného času podle vašich představ?“ a „Máte dostatek volného času?“ nám v tomto posouzení napomohly.

3 Současné trendy v trávení volného času mládeže

Vlivem různých událostí, jako například zrušením dětské práce a s prodlužující se délkou života, se v průběhu 20. století volný čas u osob starších 18 let ztrojnásobil. S prodlužující se délkou volného času se ale zvyšuje i působení nežádoucích jevů u adolescentů. (Hofbauer, 2003)

V tom, jak se adolescenti rozhodnou trávit svůj volný čas, má rozhodující vliv hodnotový systém společnosti i rodiny, která na adolescenta působí. V této bakalářské práci bude proto zkoumán vliv rodiny, přátel i školy na způsob trávení volného času respondentů, vyplňujících tento dotazník.

Dále zde budou zkoumány negativní jevy u adolescentů, jako například kouření, pití alkoholu a užívání jiných návykových látek a hledána korelace mezi dalšími jevy. Na základě zjištěných skutečností bude místy možné porovnat jednotlivé rozdíly mezi dívkami a chlapci.

Současným trendem u adolescentů nejsou jen negativní jevy. Trvalým trendem je i celkové obohacování obsahu volného času, rozvoj sítě různých zařízení, používání internetu a plošného působení médií. Současně je kladen důraz na to, aby volný čas splňoval funkci relaxační, rekreační a rozvojovou. (Sak, 2000, s. 132)

„V žádném dalším životním období není jedinec schopen zajímat se o tak široké spektrum zájmových aktivit jako v dětství a mládí.“ (Sak, 2000, s. 133) Proto bude zajímavé, z takto širokého spektra aktivit zjistit, co je největším trendem v trávení volného času právě u žáků čtvrtého ročníku na vybrané střední škole.

Výzkumná část

4 Metodologie výzkumu

Forma kladení písemných otázek a získávání následných písemných odpovědí od respondentů se jevila jako nejsnazší a nejefektivnější. (Gavora, 2000, s. 99) Proto byl pro potřeby získávání dat, potřebných k této bakalářské práci, zvolen právě dotazník. Umožnil nám získat od velkého počtu respondentů dostatečné množství potřebných odpovědí v relativně krátkém čase. I následné zpracovávání jednotlivých odpovědí nebylo díky dobré skladbě otázek v dotazníku příliš složité.

4.1 Tvorba dotazníku

Vytvořený dotazník se skládal ze tří částí. (Viz příloha 8.1)

1. V první z těchto částí dotazníku bylo uvedeno jméno autora. Objasnění, na co budou údaje získané v tomto dotazníku použity, pro lepší motivaci respondentů. Vymezení pojmu volný čas a jasné pokyny, aby bylo pro respondenty srozumitelnější následné vyplňování otázek, a v neposlední řadě také ujištění respondentů o anonymitě.
2. Druhou část dotazníku tvořily již konkrétní otázky. Vzhledem k tomu, že cílem bakalářské práce bylo zjistit, jak tráví svůj volný čas žáci čtvrtého ročníku vybrané střední školy, byly jednotlivé otázky tvořeny podle toho. Nejprve byly vytvořeny okruhy podproblémů, které měly být dotazníkem zjištěny.

Jednotlivé okruhy podproblémů měly následující znění:

- Faktografické údaje
- Druhy aktivit
- Časové ohraničení aktivit
- Místo pro trávení volného času
- Vliv rodiny a okolí na trávení volného času
- Negativní jevy

Poté byly tyto okruhy podproblémů vyplněny jednotlivými otázkami.

- Faktografické údaje

Jste muž, nebo žena?

Prosím, uveďte číslem svůj věk.

- **Druhy aktivit**

Jakým volnočasovým aktivitám se nejčastěji věnujete?

Jestliže trávíte svůj volný čas u počítače, jaká činnost převládá?

Jestliže ve svém volném čase sportujete, který sport provozujete nejčastěji?

Provozujete, nebo jste v minulosti provozoval(a), některý sport závodně?

Jak byste trávil/a svůj volný čas za ideálních podmínek?

- **Časové ohraničení aktivit**

Máte dostatek volného času?

Kolik máte průměrně hodin volného času od pondělí do pátku?

Kolik máte průměrně hodin volného času v sobotu a v neděli?

Kolik hodin za týden ve svém volném čase strávíte u počítače?

Kolik hodin týdně trávíte sledováním televize nebo filmů na počítači?

Kolik hodin týdně se ve svém volném čase věnujete pohybovým aktivitám?

- **Místo pro trávení volného času**

Kde raději trávíte svůj volný čas?

Navštěvujete nějaké zájmové středisko nebo středisko volného času?

- **Vliv rodiny a okolí na trávení volného času**

Zajímají se vaši rodiče, kde, jak a s kým trávíte svůj volný čas?

Říkáte svým rodičům pravdu o tom, jak trávíte svůj volný čas?

Kde jste získali inspiraci k trávení volného času?

Brání vám něco v trávení volného času podle vašich představ?

- **Negativní jevy**

Nudíte se někdy během svého volného času?

Uchylujete se ve svém volném čase k některým z uvedených návykových látek?

Jste spokojený(á) s tím, jak trávíte svůj volný čas?

Jednotlivé otázky byly formulovány různou formou, vždy nejvíce vyhovující dané otázce. a) V dotazníku byly použity otázky uzavřeného typu, a to u zjišťování faktografických údajů, konkrétně při zjišťování pohlaví.

b) V dotazníku se objevovaly polouzavřené otázky. Ty byly použity při zjišťování druhů aktivit, místa pro trávení volného času a při zjišťování některých negativních jevů.

c) Jednou z nejčastějších forem byly i otázky škálového typu, které byly použity pro časové ohraničení aktivit ve volném čase.

d) Poslední formou otázek byly otázky otevřené, které se vyskytovaly napříč celým dotazníkem, ale v nízkém počtu.

Při tvorbě otázek byl kladen důraz na jasnou, stručnou a srozumitelnou formulaci a na přitažlivou formu, aby při vyplňování nedošlo k odrazení respondentů.

3. Poslední, třetí část dotazníku již tvořilo pouze závěrečné poděkování respondentům za vyplnění dotazníku.

4.2 Výběr respondentů

Výběr respondentů byl omezen na jednu konkrétní školu, která by mohla být obrazem jiných podobných škol. Tento výběr nás přesto neopravňuje aplikovat výsledky na celou populaci, ale jedná se o modelový typ jedné konkrétní školy. V této souvislosti se musejí brát na zřetel i jednotlivé rozdíly mezi školami. Například ve velikosti města, v průměrné výši platu obyvatel v dané lokalitě a v nabídce volnočasových aktivit.

Vzhledem k názvu a zaměření této práce byli k dotazování vybráni studenti ze čtvrtého ročníku střední školy. Konkrétní střední škola byla vybrána díky svému dobrému jménu, kvalitnímu kádru učitelů a jejich profesionalitě, dostupnosti a ochotě podílet se na tomto výzkumu.

4.3 Administrace dotazníku

Již během tvorby dotazníku byl navázán kontakt s paní učitelkou Vladimírou, která přislíbila pomoc během zadávání dotazníků. Díky ní byl znám přibližný počet žáků ve

čtvrtém ročníku a mohly být dotazníky puštěny do tisku v dostatečném počtu. Po vytištění byly dotazníky odneseny na půdu vybrané školy, do rukou již zmíněné paní učitelky. Ta je následně dala respondentům k vyplnění.

V jednání bylo i osobní předávání dotazníků respondentům autorem této bakalářské práce, ale vzhledem k tomu, že studenti bývají během dne rozděleni do mnoha různých pracovních skupin, byla snazší a rychlejší tato metoda.

Respondenti byly alespoň ubezpečeni, že získaná data nebudou zneužita a že dotazníky jsou anonymní.

Po vyplnění a vybrání všech dotazníků byly odneseny pryč z budovy školy autorem této bakalářské práce.

5 Výsledky

Jak již bylo výše zmíněno, pro lepší přehlednost a smysluplný výběr otázek byl dotazník rozložen na jednotlivé okruhy a doplněn specifickými otázkami. Jednotlivé okruhy bylo následně možné hlouběji zkoumat.

Podrobnější zpracování výsledků se nachází také v příloze 8.2.

5.1 Faktografické údaje

Celkový počet navrácených dotazníků čítal 96 kusů, z toho pouze jeden dotazník byl vyhodnocen jako nevalidní. Tudíž se níže již pracuje pouze s celkovým počtem dotazníků 95.

Z počtu 95 respondentů, kteří vyplnili dotazník, bylo 77 dívek a 18 chlapců. Věk respondentů čítal v 77 případech 18 let a v 18 případech věk 19 let. Jiné věkové kategorie se u respondentů nevyskytly.

5.2 Druhy aktivit

Jakým volnočasovým aktivitám se nejčastěji věnujete?

Na základě dat zjištěných z dotazníku můžeme říci, že se žáci čtvrtého ročníku střední školy nejčastěji věnují svým přátelům. A to konkrétně 83 respondentů z 95. Tato skutečnost jen potvrzuje výše zmíněná vývojová specifika u adolescentů, probíhající během emočního vývoje a socializace. Důležitost a potřeba kolektivu a přátel je z tohoto výsledku jasně plynoucí.

Druhou nejčastější odpovědí byl odpočinek. Odpočinkem tráví svůj volný čas 58 respondentů. Tento výsledek by mohl pramenit například z velkého přetížení školní docházkou, tělesnou aktivitou nebo i fyzickým vývojem, který u adolescentů stále probíhá.

Na třetím nejčastějším místě se umístily pohybové aktivity, těm se ve volném čase věnuje 54 respondentů. Tím bychom také mohli potvrdit, že adolescenti mají o pohyb skutečně velký zájem. Ve srovnání mezi chlapci a dívkami věnujícími se pohybovým aktivitám dopadly o něco lépe dívky, které se pohybovým aktivitám věnují o něco více než chlapci, vyplňující tento dotazník.

Další nejčastější aktivitou, které se respondenti věnují, byl poslech hudby a následně výlety. Všem těmto aktivitám se respondenti věnují ve velké míře, dokonce ve všech případech v nadpoloviční většině. U zbylých aktivit už atraktivita značně klesá.

Pouhých 28 respondentů odpovědělo, že se ve svém volném čase věnuje počítači. Což je o dost méně než respondentů odpovídajících, že se věnují nejvíce pohybovým aktivitám, kterých bylo 58. Tato odpověď je, vzhledem k trendu dnešní doby, velice překvapivá. Bylo by příjemné zjistit, že se skutečně adolescenti nepoměrně více věnují pohybovým aktivitám než počítači. Skutečnost by ale mohla být zkreslena například nepřesně položenou otázkou, jež neumožňovala jinou volbu varianty, která by mohla počítač kompenzovat. Jako kompenzace je v tomto případě myšlen například telefon nebo tablet.

Dalších 22 respondentů uvedlo, že se ve svém volném čase věnují přírodě. A pouhých 18 respondentů uvedlo, že se věnují četbě. Macek, (1999, s. 139) na základě svých zjištění uvádí, že dívky se četbě věnují více než chlapci a chlapci se zase oproti dívkám věnují více pohybovým aktivitám. Z výsledků v dotazníku vyplývá, že se četbě věnuje 11 % dotazovaných chlapců a 20 % dotazovaných dívek, tudíž můžeme tuto skutečnost potvrdit. Tvzení, že se dívky věnují oproti chlapcům méně pohybovým aktivitám, již potvrdit nelze. Z výsledků dotazníku vyplývá, že se pohybovým aktivitám věnuje 58 % dívek a jen 50 % chlapců.

Macek (1999, s. 139) dále uvádí, že jen zlomek žáků se v období adolescence věnuje hře na hudební nástroj. Toto tvrzení můžeme jasně potvrdit. Hře na hudební nástroj nebo zpěvu se věnují pouze tři respondenti z 95. Stejně tak velice malý počet respondentů, pouhých 10, navštěvuje nějaký zájmový kroužek a jen dva respondenti se věnují domácím mazlíčkům.

Návštěvám restauračních zařízení se věnuje pouze 14 respondentů a nicnedělání jen dva respondenti. Tuto skutečnost můžeme považovat za pozitivní.

Z celkového průzkumu je jasné, že pro adolescenty je zásadní socializace a kontakt s vrstevníky. Poslech hudby a pohybové aktivity také neodmyslitelně patří k tomuto období a náš průzkum to jednoznačně potvrzuje. Smutnou skutečností je velký nedostatek adolescentů, kteří čtou nebo se věnují kultuře. To ale nemusí znamenat, že se těmto aktivitám nezačnou věnovat až v pozdějších vývojových fázích života a že pouze v období adolescence pro ně tyto aktivity ztrácejí atraktivitu.

Jestliže trávíte svůj volný čas u počítače, jaká činnost převládá?

Další z otázek byla cílena na konkrétní činnosti, kterým se adolescenti na počítači věnují. Ukázalo se, že v největším počtu, celkem 45 respondentů, se věnují sledování filmů, pořadů nebo seriálů na počítači. Oproti předchozí otázce, ve které bylo zjištěno pouhých 15 respondentů sledujících televizi, je to značný nárůst. Tato skutečnost nám jasně potvrzuje fenomén dnešní doby, a to ztrátu zájmu mladých lidí o sledování televize, ale naopak velký zájem o sledování pořadů, filmů a seriálů na počítači. Toto je jedna z viditelných změn oproti roku 1999, kdy podobný průzkum prováděl Macek (1999, s. 139).

Jako druhou nejčastější aktivitu respondenti uvedli surfování po internetu, tuto činnost uvedlo jako svou nejčastější 15 respondentů. Dalších deset uvedlo, že se věnují ve svém volném čase hraní her na počítači, a stejný počet respondentů se na počítači věnuje poslechu hudby. Osm respondentů se věnuje psaní si s přáteli a pět uživatelů nechtělo své činnosti specifikovat. Jen jeden respondent uvedl, že není uživatelem počítače.

Jestliže ve svém volném čase sportujete, který sport provozujete nejčastěji?

Ani tento zjištěný výsledek nebyl zcela překvapující. Další fenomén dnešní doby se potvrdil i zde. Jak můžeme vidět v každém parku nebo fitness centru, spousta lidí se v současné době věnuje běhu. I naši respondenti nejsou výjimkou a 34 respondentů, tedy největší zjištěný počet, se věnuje právě této aktivitě. Dalším vysokým počtem bylo 25 respondentů věnujících se posilování nebo návštěvám fitness center. Jedenáct respondentů uvedlo, že se věnují cyklistice, deset bruslení na in-line bruslích a devět respondentů uvedlo, že se sportu nevěnuje vůbec.

Zjištěný počet respondentů nevěnujících se žádnému sportu nebyl sice vysoký, ale i tak je to jeden z negativních jevů. Sport a pohyb celkově je důležitý v každém věku a v období adolescence nevyjímaje. Zjištění, že se sportu nevěnuje jen 7,7 % dotazovaných dívek oproti 16,6 % nesportujících chlapců, potvrdilo zjištění z výše uvedené otázky. Z té vyplynulo, že si dívky vybírají pohybovou aktivitu k trávení volného času častěji než chlapci. Tato skutečnost nemusí ale platit u všech adolescentů. Velký podíl na tomto zjištění může mít oborové zaměření školy a s tím související specifické charakterové vlastnosti studentů.

Provozujete, nebo jste v minulosti provozoval(a), některý sport závodně?

Velká část respondentů uvedla, že se věnuje, nebo v minulosti věnovala některému sportu závodně. Největší zastoupení měl v tomto případě florbal a tanec, kterým se v obou případech věnovalo vždy 10 respondentů. V obou případech se těmto sportům věnovaly především dívky. Dalším sportem, kterému se respondenti věnovali závodně nejčastěji, a to v 9 případech, byl fotbal. Tomuto sportu se věnovali závodně především chlapci, ale v několika případech i dívky. Další nejpočetnější skupinou byl aerobic, jemuž se závodně věnovalo 8 dívek, a basketbal, kterému se věnovalo 7 dívek a chlapců ve srovnatelném počtu. Zbylé sporty, kterým se respondenti věnovali závodně, byli velmi pestrého složení, ale v ojedinělém počtu. Šlo zejména o hokej, tenis, plavání, atletiku, hokejbal, bojové sporty, volejbal, jízdu na koni, mažoretky, běh na lyžích, cheerleading, gymnastiku, stolní tenis, házenou, rychlobruslení a cyklistiku.

Zbylých 30 respondentů se závodně žádnému sportu nevěnuje a nikdy nevěnovalo. Což ve srovnání s celkovým počtem respondentů není příliš vysoké číslo.

Jak byste trávil/a svůj volný čas za ideálních podmínek?

A jak by respondenti skutečně chtěli trávit svůj volný čas za ideálních podmínek? Většina respondentů odpověděla, že by za ideálních podmínek chtěla více cestovat. V této odpovědi se shodovalo 62 respondentů. Dalších 26 respondentů shodně odpovědělo, že by se za ideálních podmínek chtěli více věnovat sobě nebo svým přátelům. Více času na sport by rádo mělo 20 respondentů. Čtrnáct respondentů nemá zatím představu, jak by svůj volný čas za ideálních podmínek chtěli trávit. Další čtyři respondenti uvedli, že by se rádi věnovali více studiu, a poslední čtyři uvedli, že by se za ideálních podmínek rádi věnovali pomoci druhým lidem nebo přírodě.

Někteří respondenti se zde zmiňují o tom, že ideální podmínky by v jejich případě znamenaly mít dostatek volného času, který nemají. Nebo že dostatek volného času mají, ale neumějí si ho dobře rozložit. Na tuto problematiku proto navazuje následující kapitola.

5.3 Časové ohraničení aktivit

Máte dostatek volného času?

Dostatečné množství volného času má podle dotazníku 34 respondentů z tohoto dotazníku. Nedostatek volného času má oproti tomu 53 respondentů. V případě zbylých osmi respondentů záleží na tom, jak se jim jejich harmonogram podaří rozvrhnout.

Kolik máte průměrně hodin volného času od pondělí do pátku?

To, že větší část respondentů odpověděla, že se necítí mít dostatek volného času, potvrzuje i následující zjištění. Celkem 44 respondentů odpovědělo, že mají 6–10 hodin volného času od pondělí do pátku. Což znamená, že průměrně mají pouze 1,2–2 hodiny volného času denně od pondělí do pátku. Dalších 17 respondentů uvádí, že mají pouze 2–5 hodin volného času od pondělí do pátku, což by znamenalo jen 0,4–1 hodinu denně. A další dva studenti dokonce uvádějí, že se necítí mít žádný volný čas ve dnech pondělí až pátek. Tyto počty jsou skutečně alarmující a soudí o vysoké přetíženosti studentů, není se tedy čemu divit, že 96,8 % takto vytižených respondentů uvedlo, že se nejčastěji ve svém volném čase věnuje odpočinku. Tato korelace mezi nedostatkem volného času a silnější potřebou odpočinku dává jasný smysl.

Již menší počet respondentů, celkem 24, uvádí, že mají volného času 11–16 hodin od pondělí do pátku a 6 respondentů uvádí, že mají 16–21 hodin denně od pondělí do pátku. Což znamená 2,2–3,2 hodiny a 3,2–4,2 hodiny denně od pondělí do pátku. Dva respondenti dokonce uvádějí, že mají volného času ještě více, než je v nabídce uvedeno.

Tato čísla již vypadají pro možnosti v trávení volného času daleko lépe. Skýtají ale otázku, zda dostatek volného času nenabízí také častější uchylování se k negativním jevům, jako je kouření cigaret, pití alkoholu a užívání jiných návykových látek. Tato skutečnost se ale nepotvrdila. Přesně polovina respondentů, kteří se neuchylují k žádné z těchto látek, patří do skupiny respondentů s nedostatkem volného času a druhá polovina do skupiny s dostatkem volného času.

Kolik máte průměrně hodin volného času v sobotu a v neděli?

Jak je z výsledků v dotazníku zřejmé, s volným časem v sobotu a v neděli jsou na tom respondenti o něco lépe než ve všední dny. Již jen 38 respondentů, oproti 63 ve všední dny, odpovědělo, že mají volného času jen 2–5 hodin, 6–10 hodin, nebo dokonce žádný volný čas.

Zbylých 57 respondentů, oproti 32 ve všední dny, uvádí, že mají volného času 11–16 hodin, 16–21 hodin, nebo dokonce více hodin za sobotu a neděli, než je v nabídce uvedeno.

Kolik hodin za týden ve svém volném čase strávíte u počítače?

Výsledek otázky, kolik hodin za týden ve svém volném čase strávíte u počítače, byl překvapující. Většina respondentů, celkem 56 respondentů, uvedla, že stráví u počítače pouze 0–4 hodiny týdně. Nabízí se proto otázka, zda netráví další volný čas na přístrojích suplujících počítač, jako je například tablet nebo telefon.

Dalších 26 respondentů uvádí, že na počítači tráví týdně 5–9 hodin a 10–14 hodin týdně tráví na počítači 11 respondentů. Pouze dva respondenti uvedli, že tráví na počítači více než 14 hodin týdně.

Kolik hodin týdně trávíte sledováním televize nebo filmů na počítači?

I čas strávený u televize nebo na počítači sledováním filmů byl překvapením. Sice jsme již z předchozích otázek věděli, že respondenti preferují trávení volného času sledováním televize pouze v 15 případech, ale i tak jsme se mohli domnívat, že zbytek respondentů tento čas tráví sledováním filmů na počítači. Opak byl ale pravdou. Celkem 51 respondentů uvádí, že sledování filmů jim zabere pouze 0–4 hodiny týdně. Což vychází pouze na 0–0,57 minut denně. Dalších 36 respondentů uvádí, že sledováním filmů stráví 5–9 hodin týdně, což vychází na 0,7–1,2 hodiny týdně. Přičemž podle Macka (1999, s. 139) v roce 1999 žáci trávili sledováním televize nebo videa v průměru dvě hodiny denně s tím, že byla nalezena korelace mezi délkou školní docházky a počtem hodin strávených u televize. Závislost byla jasná, čím více času žáci strávili ve škole, tím méně sledovali televizi, popřípadě video. Je proto možné, že tato korelace ovlivňuje i výsledek našeho šetření. Se stoupající délkou školní výuky, která je trendem dnešní doby, klesá u žáků i čas trávený u televize nebo na počítači sledováním filmů.

U pouhých 7 respondentů se výsledek téměř shoduje s výsledkem z roku 1999, ve kterém žáci trávili u televize průměrně 2 hodiny denně. Těchto 7 respondentů uvedlo, že se věnují sledování televize nebo filmů na počítači zhruba 10–14 hodin týdně, tedy 1,4–2 hodiny denně.

Kolik hodin týdně se ve svém volném čase věnujete pohybovým aktivitám?

Z předchozích otázek již víme, že třetí nejčastěji provozovanou aktivitou respondentů vyplňujících tento dotazník se stala pohybová aktivita. Další otázkou zjistíme, kolik času týdně této aktivitě respondenti skutečně věnují.

Podle Macka (1999, s. 139) žáci trávili v roce 1999 pohybovou aktivitou průměrně tři čtvrtě hodiny denně. Z výsledků našeho dotazníku vychází, že se čas strávený pohybovou aktivitou od tohoto data příliš nezměnil. Pouhých 12 respondentů uvedlo, že se pohybové aktivitě nevěnují vůbec, nebo jen 0–2 hodiny týdně. Největší počet respondentů, celkem 45, uvedl, že se pohybovým aktivitám věnuje 3–5 hodin týdně, což znamená 0,4–0,7 hodin denně. Tato čísla by znamenala mírný pokles, ale zbývající respondenti tento stav dobře vyvážili. Celkem 19 respondentů se pohybovým aktivitám věnuje 6–8 hodin týdně, což je 0,8–1,14 hodiny denně, tedy více než bylo průměrem v roce 1999. A posledních 19 respondentů se pohybovým aktivitám věnuje dokonce více než 8 hodin týdně, tedy více než 1,14 hodiny denně.

Skutečnost, že se od roku 1999 nesnížil u žáků čas strávený pohybovými aktivitami, bychom mohli považovat za úspěch a pozitivní zjištění.

5.4 Místo pro trávení volného času

Také místo, kde tráví adolescenti svůj volný čas, je ovlivňuje v jejich dalším vývoji. Ať se jedná o prostředí nebo kolektiv v daném místě. Může se také jednat o prostor venkovní, vnitřní, ale také o zájmové středisko nebo středisko volného času.

Kde raději trávíte svůj volný čas?

Macek (1999, s. 139) uvádí, že dívky preferují trávení volného času venku spíše než chlapci.

Z našeho dotazníku lze říci, že obě pohlaví tráví svůj volný čas raději venku než doma. Konkrétně 58 z dotazovaných žen tráví raději volný čas venku a jen 19 žen tráví svůj volný čas raději doma. U mužů je ve svém volném čase raději venku 11 respondentů, oproti 7, kteří jsou raději doma.

Navštěvujete nějaké zájmové středisko nebo středisko volného času?

Zjištění v tomto dotazníkovém šetření bylo zarážející. Celých 74 respondentů z 95 uvedlo, že nenavštěvují žádné středisko nebo středisko volného času. Přitom vliv

mimoškolních aktivit je pro vývoj adolescenta stále velmi důležitý. Otázkou proto zůstává, z čeho tento velký nedostatek pramení. Zda je to způsobeno celkovou nedostatečnou nabídkou volnočasových aktivit v místě jejich bydliště, nebo jen nedostatečnou nabídkou volnočasových aktivit nabízených pro tuto věkovou kategorii.

5.5 Vliv rodiny a okolí na trávení volného času

Vliv rodiny a okolí na trávení volného času adolescentů je zásadní v jejich dalším vývoji. I proto se následující otázky věnují této problematice podrobně.

Zajímají se vaši rodiče, kde, jak a s kým trávíte svůj volný čas?

Podle zjištěných dat se rodiče z velké většiny zajímají, nebo alespoň občas zajímají o to, kde, jak a s kým respondenti tráví svůj volný čas. Konkrétně 53 respondentů odpovědělo ano na otázku, zda se jejich rodiče zajímají o to, jak tráví svůj volný čas. Dalších 35 respondentů uvedlo, že se jejich rodiče zajímají alespoň občas, jak tráví svůj volný čas, a pouhých 7 respondentů uvedlo, že se jejich rodiče nezajímají, jak tráví svůj volný čas.

Bylo snahou najít korelaci mezi nezájmem nebo jen občasným zájmem ze strany rodičů, co jejich dítě dělá ve volném čase, s projevy nežádoucího chování, jako je kouření, pití alkoholu, nebo užíváním jiných návykových látek. Subjektivně bylo vnímáno, že by tato korelace mohla být vyšší. Výsledky byly ale jiné. Na jedné straně sice vychází, že celých 71,4 % respondentů, kteří uvádějí, že se jejich rodiče nezajímají, příp. zajímají jen občas, jak tráví svůj volný čas, se uchyluje k nežádoucímu chování. Na straně druhé u respondentů, u kterých se rodiče zajímají, jak tráví svůj volný čas, se k nežádoucímu chování uchyluje 71,6 %. Poměr je tedy prakticky shodný, dokonce o 0,2 % vyšší u žáků, u nichž se rodiče zajímají o to, jak tráví svůj volný čas.

Říkáte svým rodičům pravdu o tom, jak trávíte svůj volný čas?

Pravdu o tom, jak tráví svůj volný čas, říká svým rodičům 69 respondentů. Pravdu pouze občas říká 23 respondentů a pravdu neříkají vůbec pouze 3 respondenti. Z tohoto výsledku lze usuzovat, že respondenti mají převážně důvěru ke svým rodičům a nemusejí se bát jim říkat pravdu.

Kde jste získali inspiraci k trávení volného času?

Největší vliv na žáky mají podle očekávání ostatní žáci. Vliv skupiny a potřeba socializace a navazování vztahů s vrstevníky je pro adolescenty zásadní. Proto není překvapením, že 52 respondentů odpovědělo, že je k trávení volného času inspirovali jejich kamarádi.

Revoltu, která je pro toto období typická, můžeme sledovat v podobě vlastního vymezování u druhé nejčastější odpovědi. U té respondenti v 16 případech odpověděli, že se inspirovali k trávení volného času pouze sami u sebe, nikoliv jinde v okolí. Tato odpověď přitom v nabídce nebyla, respondenti ji sami nezávisle na sobě vypsali do kolonky: „Jinde, uveďte kde.“

U svých rodičů se inspirovalo pouhých 9 respondentů a u sourozenců nebo jiných rodinných příslušníků také 9 respondentů. Ve škole se pak inspirovali k trávení volného času pouze dva respondenti. To zákonitě vypovídá o nedostatečné nabídce volnočasových aktivit nebo o nedostatečném zájmu ze strany školy.

Zbytek respondentů se inspiroval v televizi a ostatních médiích.

Brání vám něco v trávení volného času podle vašich představ?

Jak již bylo výše zmíněno, častým tématem dnešní doby je přetěžování žáků nadměrnou školní docházkou nebo domácími úkoly. Ze strany rodičů i z řad odborníků o této problematice slyšíme poměrně často. Již Macek (1999, s. 140) ve své publikaci píše o jasné negativní korelaci mezi časem stráveným ve škole a volným časem adolescentů. V dotazníku nám tuto skutečnost potvrzují i sami studenti. Přesně polovina respondentů, tedy 48, uvedla, že k trávení volného času podle jejich představ jim brání právě škola. Dalším 23 nedostatek peněz a zbývajícím rodiče, dojíždění z venkova atp.

Výsledek této otázky evokuje k zamyšlení o tom, že škola by měla být pro žáky mimo jiné spíše inspirací k trávení volného času, nikoli bránícím elementem.

5.6 Negativní jevy

Jeden z klíčových faktorů ovlivňujících, zda se adolescent uchýlí k rizikovému chování, konkrétně ke kouření, je úroveň rodinné podpory a vztah s rodiči. (Spilková, 2015)

Na základě výše zjištěného by se dalo usuzovat, že respondenti mají s rodiči převážně dobrý vztah. Rodiče se zajímají o to, jak tráví svůj volný čas, a respondenti mají důvěru říkat rodičům pravdu o tom, jak svůj volný čas tráví. Inspirací k trávení volného času ale pro respondenty již rodiče nejsou a není jim jí bohužel ani škola. Možná i proto vychází v následující kapitole najevo, že se k nežádoucímu chování uchyluje celých 71,5 % respondentů. Vliv okolí v podobě rodiny, přátel a školy není ale jediný. K nežádoucímu chování jedince přispívají i další vlivy.

K limitujícím vlivům, způsobujícím nicnedělání, nudu, pasivitu a životní stereotyp, může patřit nedostatečný vliv rodiny nebo málo rozšířený či nedostatečný přístup k nabídce volnočasových aktivit ve škole nebo volnočasových střediscích. Na základě toho se nemusejí rozvinout správné podněty k smysluplnému trávení volného času, které by mohly zabránit vzniku negativních jevů. (Hofbauer, 2003)

Nudíte se někdy během svého volného času?

Podle výsledků vycházejících z dotazníkového šetření se ve svém volném čase nudí pouze 7 respondentů, 52 respondentů se ve svém volném čase nudí občas a 36 respondentů se ve svém volném čase nenudí vůbec. To by mohlo být považováno za vcelku kladné zjištění.

Uchylujete se ve svém volném čase k některým z uvedených návykových látek?

Ke kouření, alkoholu nebo jiným návykovým látkám se uchyluje 68 z 95 respondentů, z toho 54 dívek a 14 chlapců. Vzhledem k výše zjištěnému nepoměru pohlaví u respondentů není srovnání mezi pohlavími v tomto případě relevantní. Ale z hlediska jednotlivých pohlaví se k užívání návykových látek uchyluje 70,1 % z celkového počtu dívek a 77,7 % z celkového počtu chlapců. Nejčastěji se jedná o pití alkoholu, a to u 89 % respondentů, následuje kouření cigaret, ke kterému se uchyluje 36,7 % respondentů, 8,8 % respondentů se uchyluje ke kouření marihuany a 1,4 % k užívání LSD. Při uvedeném užívání jednotlivých návykových látek byla značná korelace mezi pitím alkoholu a kouřením cigaret nebo mezi kouřením cigaret a marihuany.

Ve spojitosti s pitím alkoholu, kouřením nebo užíváním jiných návykových látek by se nabízela korelace mezi těmito aktivitami a trávením volného času v restauračních zařízeních. V tomto dotazníkovém šetření se tato skutečnost ale nepotvrdila. Jen

8 respondentů z celkového počtu navštěvuje pravidelně restaurační zařízení a zároveň pije alkohol, kouří nebo užívá jiné návykové látky.

Jste spokojený(á) s tím, jak trávíte svůj volný čas?

„Volný čas je v každé životní fázi časem, v němž člověk rozhoduje o sobě. Nikdy nelze zaručit, že se rozhodne správně, zejména není-li k tomu připraven. Právě v tom však spočívá šance pro jeho vlastní smysluplnou volbu, která podněcuje aktivitu člověka a přispěje k pozitivnímu rozvoji této oblasti.“ (Hofbauer, 2003)

Z našeho dotazníkového šetření na závěr vyplývá jedno důležité zjištění, a sice že valná většina respondentů vyplňujících tento dotazník je spokojena s tím, jak se svůj volný čas rozhodla trávit. A protože jsme toho názoru, že jedna z nejdůležitějších věcí je ta, aby byl člověk spokojený sám se sebou a se svým jednáním, považujeme toto zjištění za velmi pozitivní.

6 Závěr

Jak již bylo na začátku řečeno, smyslem této bakalářské práce bylo zjistit, jak ve skutečnosti tráví žáci čtvrtého ročníku vybrané střední školy svůj volný čas a kolik volného času tito žáci mají. Hlavním cílem pak bylo zjistit, které aktivity respondenti preferují při trávení volného času a co jim nejčastěji brání v trávení volného času podle jejich představ.

Pomocí dotazníkového šetření se nám podařilo tyto cíle naplnit. Zjistili jsme, že žáci čtvrtého ročníku vybrané střední školy nejčastěji tráví svůj volný čas s přáteli, což potvrzuje emoční vývojovou charakteristiku a potřebu socializace typickou pro toto věkové období. Jak již bylo řečeno v první kapitole, adolescenti se v tomto období potřebují stýkat s kolektivem přátel a také se v největší míře nechávají touto skupinou lidí inspirovat k aktivitám naplňujícím jejich volný čas. Potvrzení této skutečnosti bychom mohli považovat za skutečně pozitivní.

Většina respondentů také uvedla, že pocítují převážně nedostatek volného času, který pramení z nadměrné školní docházky a následných povinností vztahujících se k ní. S tímto faktem souvisí i skutečnost, že druhou nejčastější aktivitou, které se žáci věnují, je odpočinek. Tomu se věnuje celých 96,8 % žáků uvádějících, že cítí nedostatek volného času.

Jak by vlastně žáci svůj volný čas trávili za splnění ideálních podmínek, tedy i v případě, že by dostatek volného času měli? Většina z nich by chtěla více cestovat, mít dostatek času sama na sebe, na své přátele a na pohybové aktivity. To jsou skutečnosti, které vlastně stále jen potvrzují jednotlivá zjištění z ostatních otázek.

Za činitel, který žákům nejčastěji brání v trávení volného času podle jejich představ, považují respondenti především školu. Zároveň je ale také škola pro trávení volného času respondentů nejmenší inspirací. Můžeme se tedy domnívat, že škola je v tomto případě zaměřena pouze na studijní výkony žáků a k jejich volnému času se již necítí být kompetentní. To se dá do jisté míry považovat za pravdu, ale vzhledem ke změnám, které dnešní mládež prodělává, by mohl tento výsledek vybízet alespoň k zamyšlení, zda by tomu nemohlo být v budoucnu jinak.

7 Seznam použitých zdrojů

- Gavora, P. (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Grada.
- Hájek, B., Hofbauer, B., & Pávková, J. (2011). *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Praha: Portál.
- Hofbauer, B. (2003) Volný čas a jeho pedagogické zhodnocení. *Pedagogika*. [online]. 2. 152–163. Dostupné z WWW: <http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=1921&lang=cs>
- Chráska, M. (2007). *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada.
- Kam po škole?: dětská sdružení nabízejí kvalitní pravidelné aktivity pro volný čas dětí. (2019). *Archa: zpravodaj o výchově a využití volného času dětí a mládeže*. 2013(5). 23.
- Kolář, Z. (2012). *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006) *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.
- Macek, P. (1999). *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál.
- Sak, P. (2000). *Proměny české mládeže*. Nakladatelství Petrklíč.
- Slipková, J. (2015). Spotřeba tabáku a kouření u české mládeže. *Geografické rozhledy: výuka a popularizace geografie, ekologická výchova*. 24(5). 2–4.
- Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál.

- a) žádný b) 2–5 c) 6–10 d) 11–16 e) 16–21 f) více,
než je uvedeno

5. (Jedinou z odpovídajících variant zakroužkujte)

Kolik máte průměrně hodin volného času v sobotu a v neděli?

- b) žádný b) 2–5 c) 6–10 d) 11–16 e) 16–21 f) více,
než je uvedeno

6. (Jedinou z odpovídajících variant zakroužkujte)

Kde raději trávíte svůj volný čas?

- a) DOMA b) VENKU
- c) JINDE (VYPIŠTE KDE)

7. (Jedinou z odpovídajících variant zakroužkujte)

Nudíte se někdy během svého volného času?

- a) ANO b) NE c) OBČAS

8. (Zde můžete vybrat více nabízených variant)

Jakým volnočasovým aktivitám se nejčastěji věnujete?

- a) Počítači b) Televizi c) Pohybovým aktivitám
- d) Odpočinku e) Přátelům
- f) Četbě g) Zájmovým kroužkům h) Přírodě i)
Výletům
- j) Restauračním zařízením k) Poslechu hudby l) Nudím

se

m) Jiným (Vypište
kterým).....

9. (Jedinou z odpovídajících variant zakroužkujte)

Kolik hodin za týden ve svém volném čase strávíte u počítače?

- a) 0–4 b) 5–9 c) 10–14 d) Více než 14 hodin týdně

10. (Jedinou z odpovídajících variant zakroužkujte)

Jestliže trávíte svůj volný čas u počítače, jaká činnost převládá?

- a) Hraní her
b) Surfování po internetu
c) Psaní si s přáteli
d) Sledování filmů
e) Poslech hudby
f) Jiná (Vypište která)

.....

11. (Jedinou z odpovídajících variant zakroužkujte)

Kolik hodin týdně trávíte sledováním televize nebo filmů na počítači?

- a) 0–4 b) 5–9 c) 10–14 d) Více než 14 hodin týdně

12. (Jedinou z odpovídajících variant zakroužkujte)

Kolik hodin týdně se ve svém volném čase věnujete pohybovým aktivitám?

- a) 0–2 b) 3–5 c) 6–8 d) Více než 8 hodin týdně

13. (Prosím vypište)

Jestliže ve svém volném čase sportujete, který sport(y) provozujete nejčastěji?

.....

14. (Jedinou z odpovídajících variant zakroužkujte)

Provozujete, nebo jste v minulosti provozoval(a), některý sport závodně?

a) NE

b) ANO (Vypište

který).....

15. (Jedinou z odpovídajících variant zakroužkujte)

Navštěvujete nějaké zájmové středisko nebo středisko volného času?

a) NE

b) ANO (Vypište

které).....

16. (Zde můžete vybrat více nabízených variant)

Uchylujete se ve svém volném čase k některé z uvedených návykových látek?

a) Cigarety b) Marihuana c) Alkohol

d) Jiné (Vypište které)

.....

17. (Jedinou z odpovídajících variant zakroužkujte)

Zajímají se vaši rodiče, kde, jak a s kým trávíte svůj volný čas?

a) ANO

b) NE

c) NĚKDY

18. (Jedinou z odpovídajících variant zakroužkujte)

Říkáte svým rodičům pravdu o tom, jak trávíte svůj volný čas?

a) ANO

b) NE

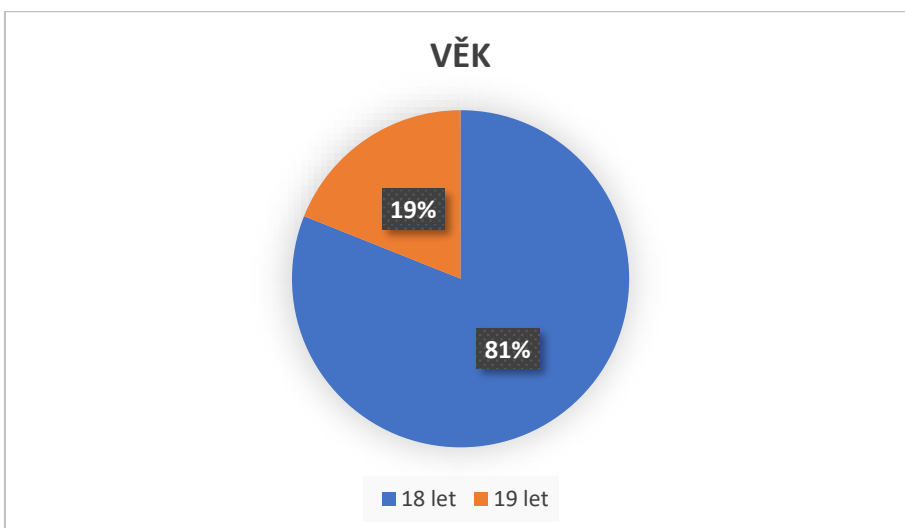
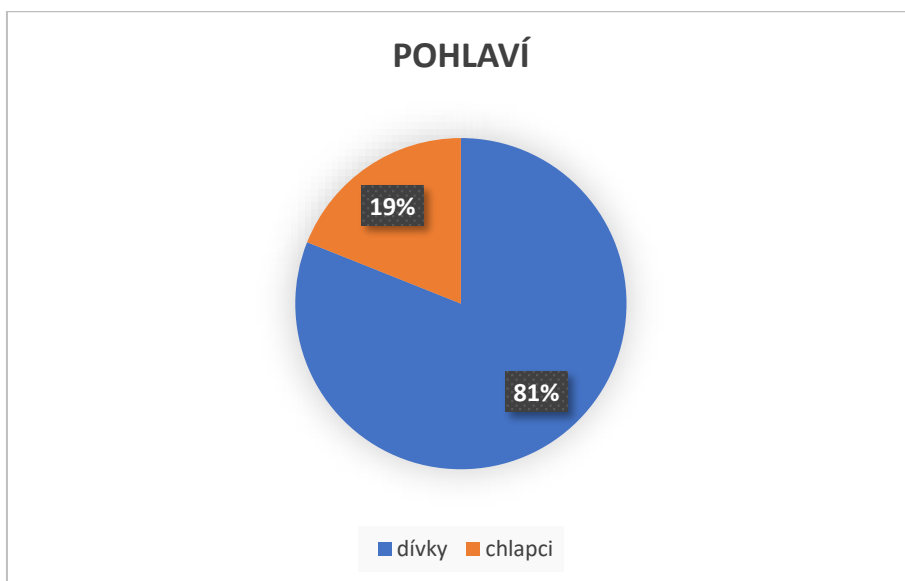
c) NĚKDY

19. (Jedinou z odpovídajících variant zakroužkujte)

Kde jste získali inspiraci k trávení svého volného času?

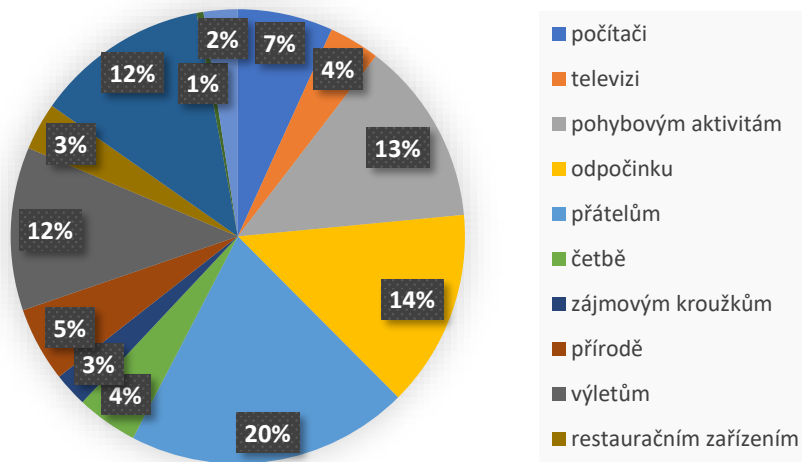
8.2 Grafy

8.2.1 Faktografické údaje

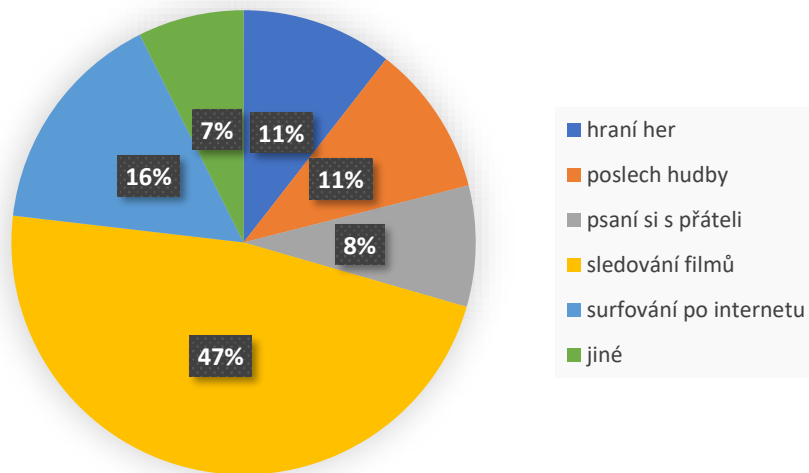

6.2.2 Druhy aktivit

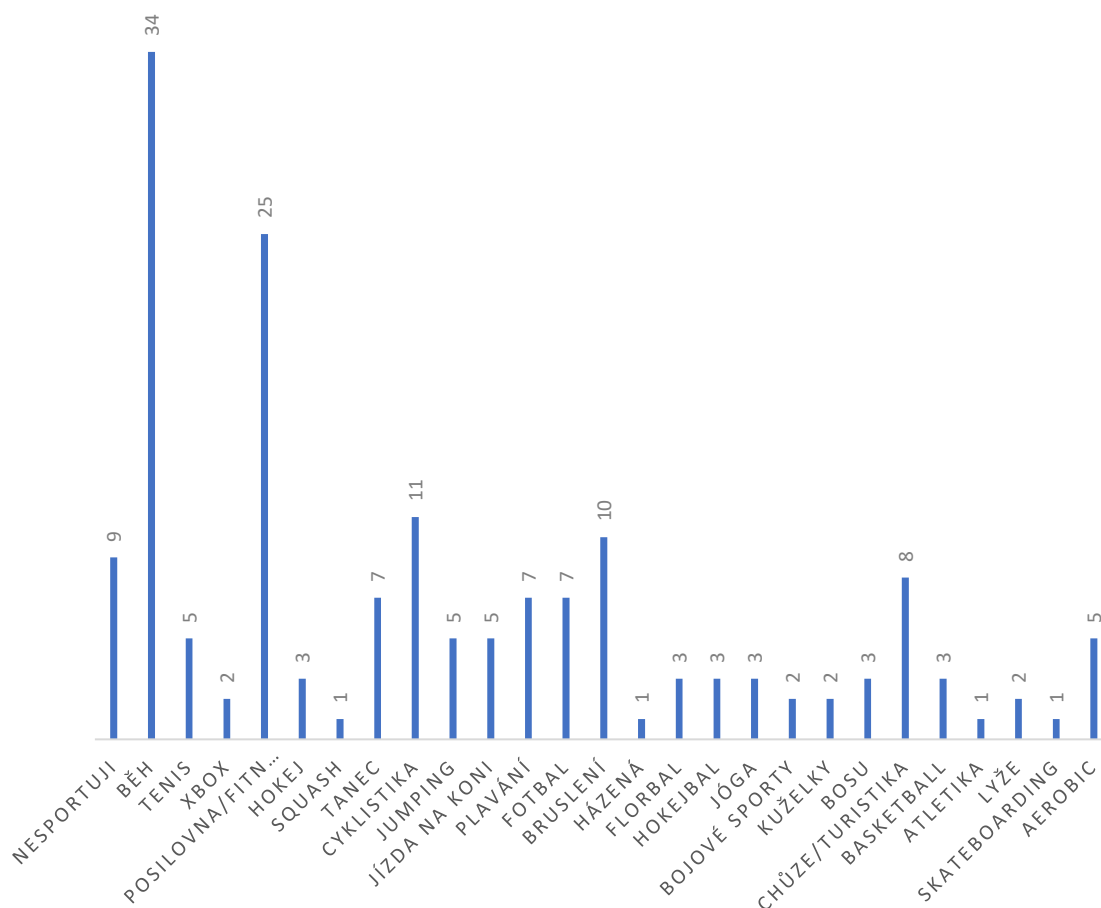
Jakým volnočasovým aktivitám se nejčastěji věnujete?

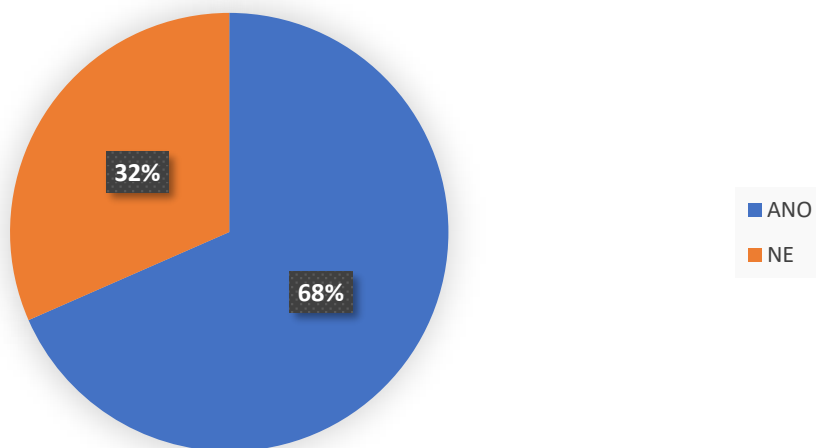
Jestliže trávíte svůj volný čas u počítače, jaká činnost převládá?

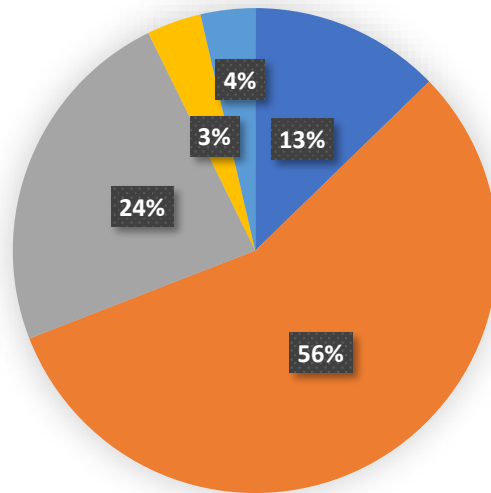
Jestliže ve svém volném čase sportujete, který sport provozujete nejčastěji?

Provozujete, nebo jste v minulosti provozoval(a), některý sport závodně?

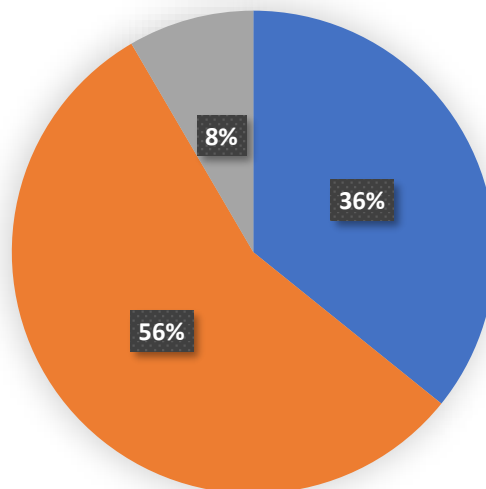
Jak byste trávil/a svůj volný čas za ideálních podmínek?

■ nevím ■ cestováním ■ věnoval(a) bych ho sobě/přátelům ■ studiem ■ pomoc druhým/přírodě

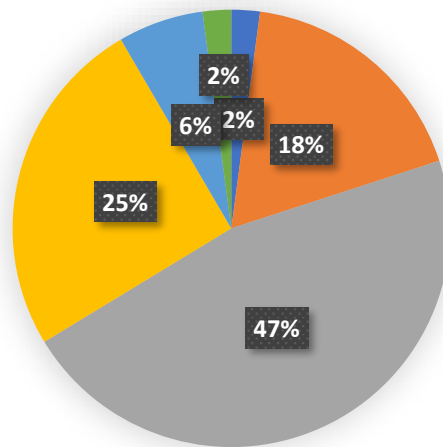
6.2.3 Časové ohraničení aktivit

Máte dostatek volného času?

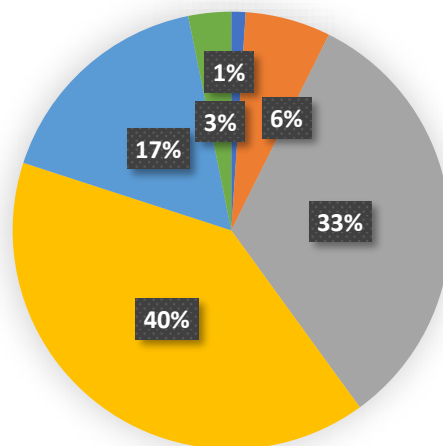
■ ANO ■ NE ■ JINÉ/záleží jak si čas rozvrhnu

Kolik máte průměrně hodin volného času od pondělí do pátku?

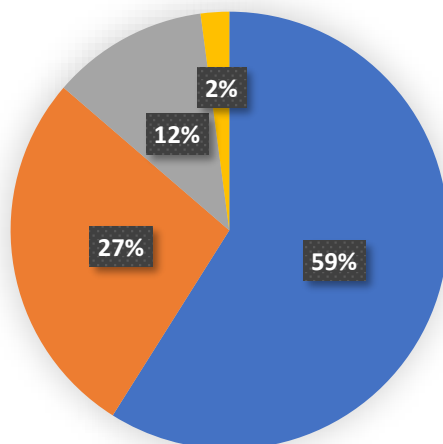
■ ŽÁDNÝ ■ 2-5 ■ 6-10 ■ 11-16 ■ 16-21 ■ VÍCE NEŽ JE UVEDENO

Kolik máte průměrně hodin volného času v sobotu a v neděli?

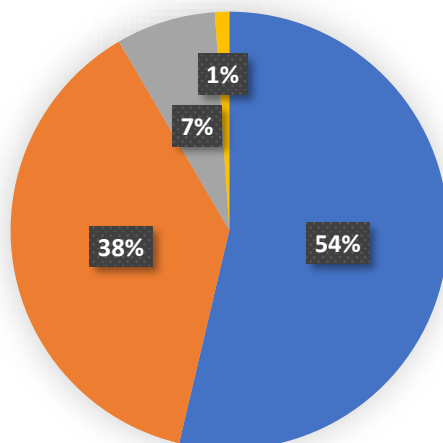
■ ŽÁDNÝ ■ 2-5 ■ 6-10 ■ 11-16 ■ 16-21 ■

Kolik hodin za týden ve svém volném čase strávíte u počítače?

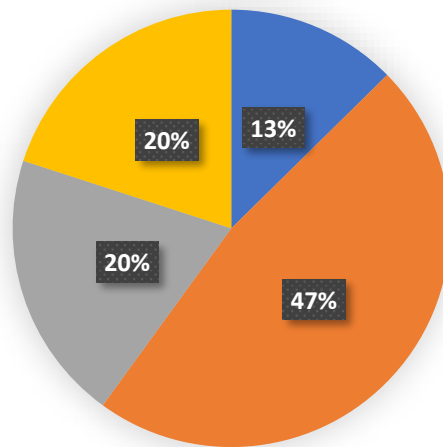
■ 0-4 ■ 5-9 ■ 10-14 ■ VÍCE NEŽ JE UVEDENO

Kolik hodin týdně trávíte sledováním televize nebo filmů na počítači?

■ 0-4 ■ 5-9 ■ 10-14 ■ VÍCE NEŽ JE UVEDENO

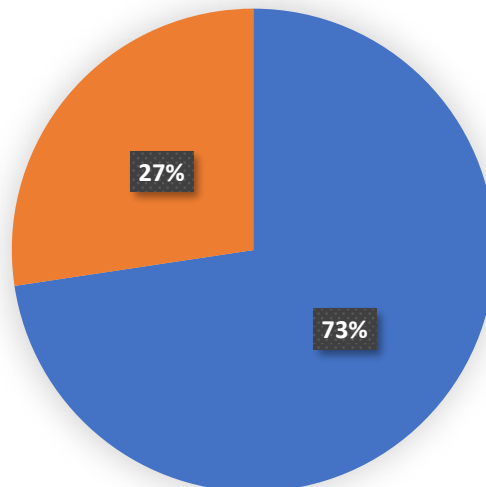
Kolik hodin týdně ve svém volném čase věnujete pohybovým aktivitám?

■ 0-2 ■ 3-5 ■ 6-8 ■ VÍCE NEŽ JE UVEDENO

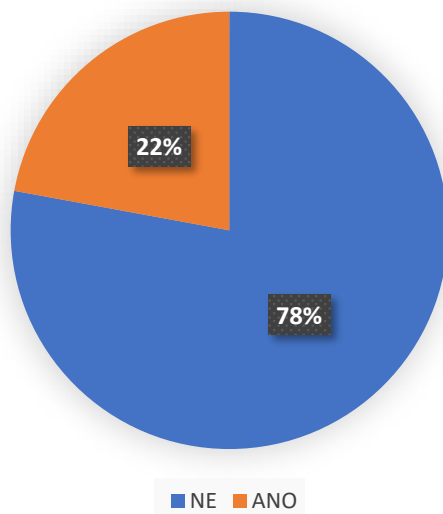
6.2.4 Místo pro trávení volného času

Kde raději trávíte svůj volný čas?

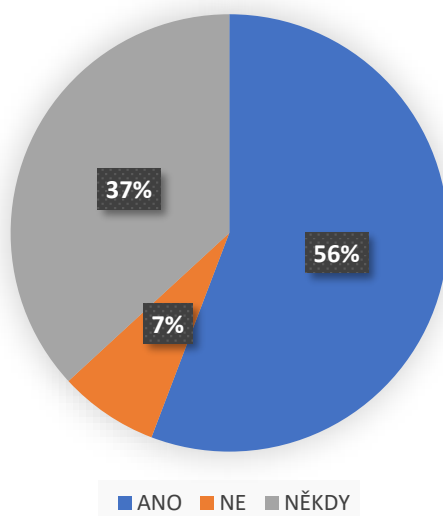
■ VENKU ■ DOMA

Navštěvujete nějaké zájmové středisko, nebo středisko volného času?

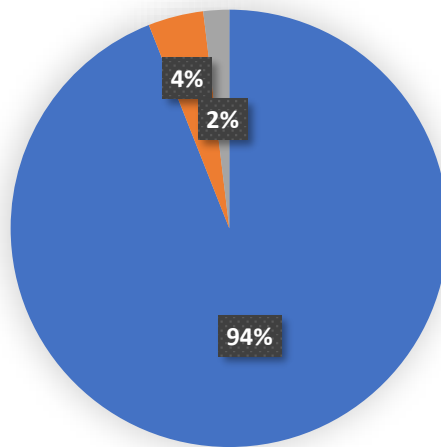

6.2.5 Vliv rodiny a okolí na trávení volného času

Zajímají se vaši rodiče kde, jak a s kým trávíte svůj volný čas?

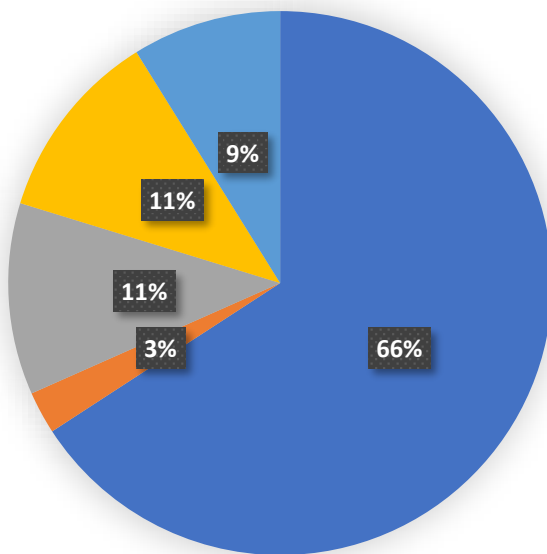

Říkáte svým rodičům pravdu o tom, jak trávíte svůj volný čas?

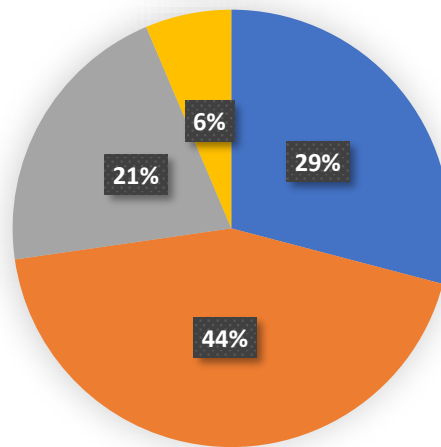
■ ANO ■ NE ■ NĚKDY

Kde jste získali inspiraci k trávení volného času?

■ U KAMARÁDŮ
■ VE ŠKOLE
■ U RODIČŮ
■ U SOUROZENCŮ, NEBO JINÝCH RODINNÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ
■ V TELEVIZI A OSTATNÍCH MÉDIÍCH (PC, NOVINY)
■ JINDE/SÁM U SEBE

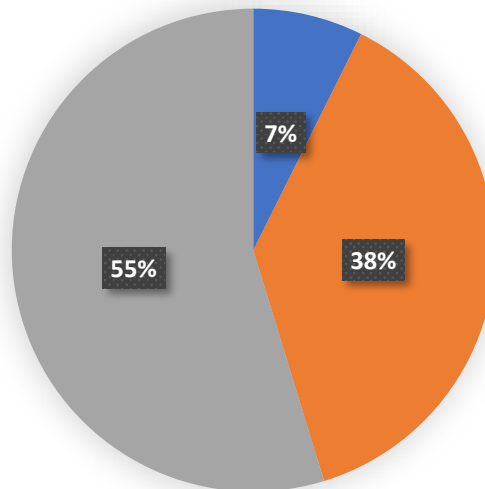
Brání vám něco v trávení volného času podle vašich představ?

■ NEBRÁNÍ ■ ANO/ŠKOLA ■ ANO/PENÍZE ■ ANO/RODIČE, DOJÍŽDĚNÍ, OSTATNÍ

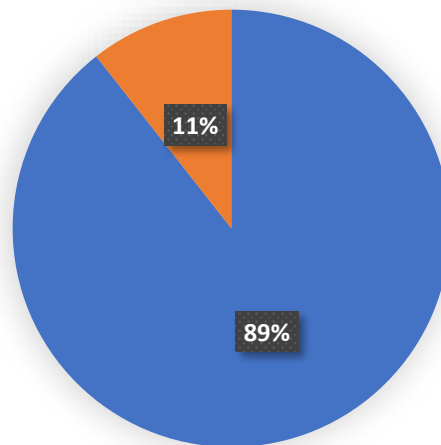
6.2.6 Negativní jevy

Nudíte se někdy během svého volného času?

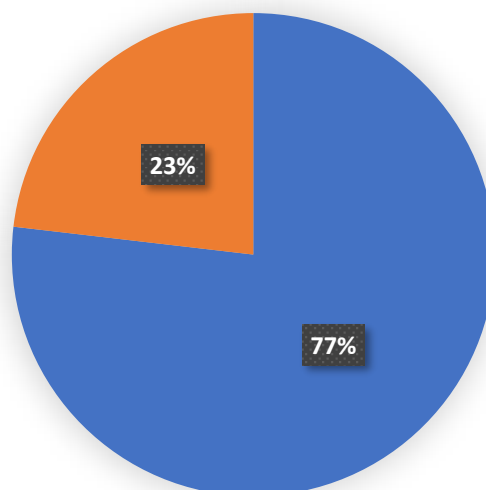
■ ANO ■ NE ■ OBČAS

Uchylujete se ve svém volném čase k některým z uvedených návykových látek?

■ NE ■ ANO

Jste spokojený(á) s tím, jak trávíte svůj volný čas?

■ ANO ■ NE